

De drijvende kracht van de hoop!

Als de corona-crisis ons iets leert dan is het wel het besef dat iedereen zijn of haar eigen weg moet vinden in het omgaan met deze crisis. We moeten laveren tussen licht en duisternis. Enerzijds worden we dagelijks overspoeld met droevige berichten over doden, aantallen geïnfekteerde mensen, ingrijpende maatregelen die ons sociale leven inperken, en anderzijds worden we overstelpt met mooie citaten over de zin van het leven, gedichten, spontane acties van verbondenheid tussen mensen.

We zien voorbeelden van wijs en standvastig leiderschap, maar ook voorbeelden van leiders die ontkennen, schuldigen aanwijzen, en polariseren. We zien mensen die ontkennen en we zien mensen die bang zijn.

Zoals het een crisis betaamt worden we op onszelf teruggeworpen. Wie ben ik en hoe reageer ik op mijn omgeving? Het is letterlijk een kwestie van dansen, zoekend, naar de verhouding tussen het licht en de duisternis.

Hierbij helpt ons moreel kompas, ons inzicht in welke waarden ons gedrag sturen en op welke manier we in staat zijn om de kardinale deugden toe te passen. Blijf ik trouw aan mijn waarden als ik onder druk kom te staan? Ben ik in staat om goed te kunnen zien wat er gaande is en wat van mij aan leiderschap gevraagd wordt? Kan ik handelen op een manier die transparant, integer en standvastig is? Kan ik rechtvaardig handelen zodat eenieder recht wordt gedaan? Kan ik de crisis benutten om er sterker uit te komen of word ik beschadigd en verzwakt als mens? Hoop is een theologische deugd^[ii], een deugd die verwijst naar een innerlijke attitude, en niet afhankelijk is van wat er in de wereld gebeurt.

Niet alleen persoonlijk moeten we dansen met licht en duisternis, ook op organisatieniveau en op nationaal niveau. Je ziet dagelijks de strijd om die afweging op televisie en andere media: zoveel hoofden, zoveel meningen. De tijd zal leren of de regering juist gehandeld heeft. Dat is ook een kenmerk van crisis: je moet handelen in het hier en nu, terwijl niet alle informatie bekend is. En juist deze situaties vragen om visie en inzicht vanuit het moreel kompas.

Wat maakt dat mensen kunnen doorgaan, dat organisaties doordraaien en dat hele samenlevingen in staat zijn dergelijke crises te overleven? Hoop doet leven, is het hoop dat ons in beweging houdt? Volgens Erich Fromm^[iii] leven 'Naties en samenlevingen door middel van hoop, geloof en kracht (fortitude). Hoop is de menselijke drijfveer als uiting van leven. Het is een kwetsbaar plantje groeiende in de innerlijke scheur tussen beheersingsdenken en kwetsbare onzekerheid, tussen maakbaarheid en vergankelijkheid, tussen feiten en verlangen.'

.... 'Hoop is niet voorspellen of vooruitzien.

Het is een gerichtheid van de geest, een gerichtheid van het hart, voorbij de horizon verankerd. ' .... Vaclav Havel^[iii]

Zonder hoop geen toekomst, ofwel zonder geloof, hoop, en liefde zal de mens en de samenleving door gebrek aan vitaliteit een irrationele destructiviteit ontwikkelen.

Dit beschreef Erich Fromm in 1968 in zijn boek over de Revolutie van de Hoop. Scharmer^[iv] sluit zich hierbij aan door de keerzijde te schetsen van constructieve en verdiepende dialoog, en dat is de collectieve afwezigheid, het gevangen zijn in oude systemen, het niet in verbinding zijn van samenlevingen dat uiteindelijk zal leiden tot vernietiging van democratische fundamenten en sociale cohesie.

In die zin is leven vanuit hoop niet vrijblijvend. We hebben allemaal een rol in het vormgeven van de wereld van morgen. Laten we dat doen vanuit ons moreel kompas en de moed die daarbij hoort om dat uit te dragen. Mens durf te leven!

Marianne Luyer

---

[i] Johan Bouwmeester en Marianne Luyer, Waardegedreven Leiderschap, dansen met licht en duisternis, Aspekt, 2017

[ii] Erich Fromm, De Revolutie van de Hoop, Bijleveld uitgeverij 1968

[iii] Václav Havel, (1936 –2011) was een [Tsjechisch schrijver](#), [dissident](#) en [politicus](#). Hij was de laatste president van [Tsjecho-Slowakije](#) en de eerste van [Tsjechië](#). Het gedicht wordt aan hem toegeschreven

[iv] C. Otto Scharmer, Utheory, Leiding geven vanuit de toekomst die zich aandient. Christofoor, 2009 en recent: <https://medium.com/presencing-institute-blog/eight-emerging-lessons-from-coronavirus-to-climate-action-683c39c10e8b>

OnTheGood

Maatschap voor Waardegedreven Leiderschap